

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาคือพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง มีหลากหลายวิธีการให้นักเรียนได้เลือกศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของไทย เพื่อให้ก้าวทันต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูที่มีอยู่ให้มีความรู้พร้อมที่จะใช้เทคนิควิธีการสอนที่สามารถถ่ายทอดให้เด็ก และเยาวชนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งการที่จะมีบุคคลที่มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่มุ่งเพียงด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ สิ่งที่สำคัญที่สุดของการพัฒนามนุษย์คือการศึกษา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค และเป็นธรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 (2555 : 10)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บอกว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สมคิด บางโม, 2549 : 76) ดังนั้นกล่าวคือจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้ มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จนมาถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังมีจุดหมายไปในทิศทางเดียวกัน แต่การที่จะให้นักเรียนบรรลุจุดหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างครบถ้วนนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาคือเป็นบุคคลหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเป็นผู้มีความสามารถ มีความรอบรู้ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน และเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อนักเรียน เพราะบรรยากาศในชั้นเรียนครูเป็นผู้กำหนด ซึ่งบรรยากาศในชั้นเรียนนั้นมีส่วนสำคัญต่อสภาวะทางอารมณ์ของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีปัญหา

ในการเรียนมากที่สุด เพราะว่าเด็กวัยนี้ยังมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ บางครั้งพลุ่งพล่าน เก็บกด บางครั้งมั่นใจสูง บางครั้งไม่แน่นอน เด็กวัยรุ่นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต คือ มักจะมีความรู้สึกซึมเศร้า (Depression) วัยรุ่นหญิงจะมีปัญหาเกี่ยวกับความรู้สึกซึมเศร้ามากกว่าวัยรุ่นชาย ความรู้สึกซึมเศร้าอาจจะเป็นเหตุให้เด็กวัยรุ่นมีปัญหาด้านทางความประพฤติ เช่น ทดลองยาเสพติด และถ้ำรุนแรงก็อาจจะถึงกับพยายามฆ่าตัวเอง บุคคลต่างวัยโดยเฉพาะพ่อแม่ ครู จึงต้องให้ความใส่ใจมากขึ้นในการดูแลเด็กวัยรุ่น เพื่อเรียนรู้และเข้าใจสร้างสัมพันธภาพที่ดี โดยเฉพาะความรู้สึกเป็นเพื่อน สร้างความรู้สึกไว้วางใจพร้อมเป็นแบบอย่างที่ดี และให้คำปรึกษาได้ (ประดิษฐ์ เอกทัศน์. 2556 : 57) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนของครูควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับบรรยากาศในห้องเรียน เช่น การกระทำ คำพูด กริยาท่าทางที่แสดงออกมาขณะที่ทำการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องตระหนักถึงผลที่แฝงเร้นจากการกระทำของครู โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นผลสืบเนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะขั้นตอนการใช้หลักสูตรที่เป็นทางการ (Formal Curriculum) จากการจัดการเรียนการสอนโดยครู ได้เกิดปรากฏการณ์ของหลักสูตรขึ้น ซึ่งในแวดวงการจัดการศึกษาไม่มีการให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น หนึ่งในปรากฏการณ์ของหลักสูตรคือ หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum)

หลักสูตรแฝงเป็นหลักสูตรที่ไม่เป็นทางการแอบแฝงอยู่ในสภาพบรรยากาศ และนักเรียนสามารถเรียนรู้จากการตีความหมายจากสภาพบรรยากาศนั้น โดยที่ครูไม่รู้ตัว หรือไม่เจตนาที่จะสอน สภาพทางอารมณ์ ความรู้สึก ของนักเรียนส่วนหนึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการตีความหมายสภาพบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนของครูจึงเป็นหลักสูตรแฝงที่สำคัญ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีผลกระทบมากมายทั้งด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งถ้าเป็นเรื่องที่ไม่พึงประสงค์แล้วจะมีผลต่อเนื่องถึงสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนได้ และจากผลการศึกษาของ Snyder ได้ผลสรุปว่าไม่มีหน่วยงานทางการศึกษา สถาบันทางการศึกษา หรือสถานศึกษาใดที่ไม่ปรากฏหลักสูตรแฝง (Snyder. 1986 : 27)

หลักสูตรแฝง อาจมีทั้งทางบวกและทางลบต่อการเรียนรู้ ทักษะคิด ค่านิยม การถ่ายทอดทางสังคมของนักเรียน ซึ่งเชื่อมโยงกับงานวิจัยของ ภูมิต บุญทองเถิง (2549 : 24-32) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่มีการควบคุมกำกับหลักสูตรแฝงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 2 ด้านผลสัมฤทธิ์เนื้อหาวิชา ด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และด้านสภาพทางอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย ความวิตกกังวล ในการเรียนและเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์

ทำให้ได้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมและสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด และเชื่อมโยงกับ วัลลภ ทักษิณ (2554 : 124-126) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการแก้ปัญหาของ โพลยา ร่วมกับการควบคุมกำกับหลักสูตรแผนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านความวิตกกังวล ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ หลังจากเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการแก้ปัญหาของ โพลยา ร่วมกับการควบคุมกำกับหลักสูตรแผนแล้ว พบว่านักเรียนมีการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น ทั้งโดยภาพรวมและรายบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ช่วยส่งเสริม สนับสนุน นักเรียนได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาย่างอิสระ ไม่มีการเปรียบเทียบผลงาน ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเองสูงขึ้น และส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะภายใต้บรรยากาศแห่งความเป็นมิตร เมื่อเราไม่ตระหนัก ไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรแผนสิ่งที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นหลักสูตรแผนที่เป็นด้านลบมากกว่าด้านบวกซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวของนักเรียนแต่ละบุคคล หรืออาจเป็นที่สถานศึกษา ทั้งนี้ การเรียนรู้แต่ละคนอาจจะมี ความแตกต่างกัน ได้ถึงแม้จะอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน

จากปัญหาของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ปัญหาในการควบคุมอารมณ์ การปรับตัวมักมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิตเกิดภาวะความเครียด วิตกกังวล ทำให้ส่งผลถึงปัญหาทางความประพฤติ เช่น ทดลองยาเสพติด และถ้ารุนแรงก็อาจจะถึงกับพยายามฆ่าตัวเอง ดังนั้นบุคคลต่างวัย พ่อแม่ ครู จึงต้องให้ความสนใจมากขึ้นในการดูแลเด็กวัยรุ่น เพื่อเรียนรู้และเข้าใจสร้างสัมพันธภาพที่ดีสร้างความรู้สึกร่วมเป็นแบบอย่างที่ดีและให้คำปรึกษาได้ จากการศึกษาวิจัยล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องและให้ความสำคัญกับหลักสูตรแผน และเชื่อว่าหลักสูตรแผนมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาปรากฏการณ์หลักสูตรแผนที่เกิดขึ้นในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ยืนยันให้บุคลากรทางการศึกษาได้รับรู้ปรากฏการณ์หลักสูตรแผนที่เกิดขึ้นผ่านสภาพบริบทของการจัดการเรียนการสอนว่ามีอยู่จริง เพื่อให้เกิดความตระหนัก และระมัดระวังรอบคอบ รัดกุมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อควบคุมกำกับไม่ให้เกิดหลักสูตรแผนที่จะส่งผลกระทบต่อในด้านที่ไม่พึงประสงค์ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของการสอนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ปรากฏการณ์และความน่าจะเป็นของการเกิดปรากฏการณ์ในบริบทการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างไรบ้าง
2. ความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบริบทการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของระดับมัศึกษามีอะไรบ้าง
3. หลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ในบริบทการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของระดับมัศึกษามีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์และความน่าจะเป็นของการเกิดปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของครูและการรับรู้ของนักเรียนตามความคาดหวังของครูจากปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาหลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ครูผู้สอนและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม รวมทั้งหมดจำนวน 5 โรงเรียน ครู จำนวน 40 คน และนักเรียน จำนวน 120 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เนื้อหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เป็นหลักสูตรแฝงในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านการวัดและประเมินผล 3)ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านแบบแผนการปฏิบัติ และ 5) ด้านภาษา สัญลักษณ์

3. ระยะเวลาในการวิจัย

ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2557 - 2558

4. พื้นที่วิจัย

พื้นที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม 1 โรง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 1 โรง และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 3 โรง รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 โรง ได้แก่ โรงเรียนบ้านโคกบัวค้อ โรงเรียนหนองโก วิชาประสิทธิ์พิทยาคม โรงเรียนสารคามพิทยาคม โรงเรียนกันทรวิชัย และโรงเรียนมหาชัยพิทยาคม ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตร หมายถึง แบบแผนหรือแนวทางในการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งออกแบบและจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละ โปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามที่จุดหมายกำหนดไว้ ดังนั้น หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาทุกระดับ

หลักสูตรแฝง หมายถึง สิ่งที่แฝงเร้นอยู่คู่กับหลักสูตรหลักหรือหลักสูตรเป็นทางการ ไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในหลักสูตรอย่างเป็นทางการ แต่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน และเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถรับรู้ได้อย่างแท้จริงจากสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งหลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นมีทั้งด้านบวกและด้านลบ

หลักสูตรแฝงด้านบวก หมายถึง สิ่งที่จะเกิดผลดีต่อนักเรียนที่ส่งผลทำให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้นและครูควรส่งเสริม

หลักสูตรแฝงด้านลบ หมายถึง สิ่งที่เกิดกับนักเรียนที่ไม่เป็นผลดีต่อนักเรียน สามารถส่งผลทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ต่ำลงได้ และครูควรป้องกัน ควบคุม หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หมายถึง ครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ครู หมายถึง ครูผู้สอนในระดับระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม

บริบทในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ภายใต้อัตลักษณ์ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านวัดและประเมินผล 3) ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านแบบแผนปฏิบัติ และ 5) ด้านภาษาสัญลักษณ์ ในระดับมัธยมศึกษา เช่น สภาพทางจิตใจ การกระทำ การแสดงออกทั้งทางคำพูด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนด้วยกันเอง ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

ปรากฏการณ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการการสอนของครู เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศไทย ประกอบด้วยกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านวัดและประเมินผล 3) ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านแบบแผนปฏิบัติ และ 5) ด้านภาษาสัญลักษณ์

ความน่าจะเป็นของการเกิดปรากฏการณ์ หมายถึง โอกาสของการเกิดขึ้นของแต่ละปรากฏการณ์ โดยเป็นปรากฏการณ์ที่มีความถี่ของการเกิด บ่อยครั้ง ทุกครั้งของการเกิด

ความคาดหวังของผู้สอน หมายถึง สิ่งที่ยังประสงค์และครูต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนการสอน ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านวัดและประเมินผล 3) ด้านสิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากร เพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านแบบแผนปฏิบัติ และ 5) ด้านภาษาสัญลักษณ์

การเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านการตีความหมาย จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในบริบทการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา

บรรยากาศการจัดการเรียนการสอน หมายถึง สภาพบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของนักเรียนในชั่วโมงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ รับรู้ และพัฒนาตนเองสัมฤทธิ์ผลเกิดกับนักเรียนตามที่ครูคาดหวัง ครอบคลุมองค์ประกอบตามเกณฑ์คุณภาพ

ที่กำหนดโดยกรมวิชาการ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านทักษะ กระบวนการและด้านสภาวะทาง
อารมณ์ที่มีผลต่อการเรียนรู้

ปรากฏการณ์ของหลักสูตร หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในการนำหลักสูตรที่เป็น
ทางการลงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย

หลักสูตรหลักหรือหลักสูตรที่เป็นทางการ รายละเอียดของหลักสูตรมีการอธิบาย
ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในเอกสารที่เป็นทางการ

หลักสูตรเชิงปฏิบัติ เป็นหลักสูตรที่ถูกนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งด้านการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนและการทดสอบ

หลักสูตรแฝง เป็นหลักสูตรที่ไม่ได้รับการเปิดเผย โดยบุคลากรของสถานศึกษา
แต่มีผลกระทบที่ลึกซึ้ง และคงทนในหมู่นักเรียน นักศึกษา ได้มากกว่าหลักสูตรที่เป็นทางการ

แบบวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวิเคราะห์
แบบแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อให้ทราบแบบแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในชั้น
เรียนของครูในระดับมัธยมศึกษา ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ ด้านการวัดและ
ประเมินผล

แบบสังเกตการสอน หมายถึง แบบสังเกตที่กำหนดรายการสังเกตที่ครอบคลุม
ทั้งพฤติกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนที่สะท้อนความเชื่อและ
แบบแผนการกระทำหรือพฤติกรรมในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่กำหนดรายการสังเกต
ที่ครอบคลุมด้าน สิ่งแวดล้อม สื่อ ทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ ด้านแบบแผนการปฏิบัติ และ
ด้านภาษาสัญลักษณ์

แบบสัมภาษณ์ครู หมายถึง แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างใช้สัมภาษณ์ครูในชั้นเรียน
ระดับมัธยมศึกษา เพื่อยืนยันและแสดงความคาดหวังจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ประมวลได้จาก
การวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้และการสังเกตการสอน

แบบสัมภาษณ์นักเรียน หมายถึง แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างใช้สัมภาษณ์นักเรียน
เพื่อยืนยันและแสดงการรับรู้จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ประมวลได้จากการวิเคราะห์แผนการ
จัดการเรียนรู้และการสังเกตการสอน

แบบสอบถามสำหรับครู หมายถึง แบบสอบถาม ที่แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถาม
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 เป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณา
โอกาสการเกิดของแต่ละปรากฏการณ์ที่กำหนด โดยกาเครื่องหมาย / ในช่อง ทุกครั้ง บ่อยครั้ง
นาน ๆ ครั้ง และ ไม่แน่ใจ เพียงช่องเดียวรวมถึงให้จัดอันดับความคาดหวังในแต่ละ

ปรากฏการณ์ที่กำหนดให้ปรากฏการณ์ละ 3 รายการ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนตัวเลข
อันดับ 1 ถึง 3 ไว้ในช่องว่างด้านหน้าของแต่ละรายการ

แบบสอบถามสำหรับนักเรียน หมายถึง แบบสอบถาม ที่แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1
สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 เป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม
พิจารณาโอกาสการเกิดของแต่ละปรากฏการณ์ที่กำหนด โดย กาเครื่องหมาย / ในช่อง ทุกครั้ง
บ่อยครั้ง นาน ๆ ครั้ง และ ไม่น่าใจ เพียงช่องเดียวรวมถึงให้จัดอันดับการรับรู้ในแต่ละปรากฏการณ์
ที่กำหนดให้ปรากฏการณ์ละ 5 รายการ แยกเป็น การรับรู้ที่ตรงตามความคาดหวังของครู
3 รายการและการรับรู้ที่ไม่ตรงตามความคาดหวังของครู 3 รายการ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม
เขียนตัวเลขอันดับ 1 ถึง 5 ไว้ในช่องว่างด้านหน้าของแต่ละรายการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับหลักสูตรแฝงที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา
ที่มีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อขยายขอบเขตองค์ความรู้ของหลักสูตรแฝงให้
แพร่หลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนต่อไป
2. ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ในกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม และ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 5 โรงเรียน ได้รับรู้และตระหนักถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากหลักสูตร
แฝง และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการออกแบบ
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพต่อไป
3. การวิจัยในครั้งนี้สามารถสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาปรากฏการณ์หลักสูตรแฝง
ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับครู นักเรียน ผู้ที่
เกี่ยวข้อง หรือผู้ที่สนใจใช้ศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากผลของการวิจัยในครั้งนี้
เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านสังคมและชุมชน และสามารถใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย
ครั้งต่อไป